

LEERLIJN	
Titel	Sporen uit het Twentse verleden
Periode	Het gehele schooljaar



ALGEMEEN	
Titel activiteit	Van vroeger naar nu
Groep	3 en 4
Soort activiteit	Les door de groepsleerkracht
Plaats	School (klaslokaal, eventueel speellokaal, buiten en keuken)
Duur	Drie lessen van 60 minuten
Leergebied	Geschiedenis
Discipline	Cultureel erfgoed
Thema	Hoe dingen die mensen altijd nodig hebben, door de tijd heen zijn veranderd
Omschrijving van de activiteit	<p>Volgens didactische principes</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Oriënteren: De leerlingen voeren een kringgesprek over het verschijnsel 'vroeger'.</li> <li>• Onderzoeken: De leerlingen onderzoeken verschillende tijden door goed naar vijf platen te kijken en te vergelijken.</li> <li>• Uitvoeren: De leerlingen maken diverse opdrachten (van klassikaal tot individueel) waarin elementen van het leven in de verschillende tijden worden beleefd.</li> <li>• Evalueren: De leerkracht bespreekt het project met de kinderen.</li> </ul>
Plaats in de reeks	Project voor groep 3 en 4 waarbij op school gewerkt wordt met cultureel erfgoed en die nadrukkelijk gericht zijn op de geschiedenis van Twente. Dit tweede project geeft de leerlingen inzicht in de geleidelijke veranderingen die hebben geleid tot de wereld waarin ze leven en in kenmerkende aspecten van de verschillende tijden.
Leeropbrengst	<p>SLO kerndoel 56</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.</li> <li>• De leerlingen ontdekken hoe zaken als wonen, werken, spelen, communicatie, kleding, voeding en vervoer enerzijds van alle tijden zijn en anderzijds door de tijden heen zijn veranderd van vorm en inhoud.</li> </ul>

UITVOERING	
Tijdspad	<p>Les 1 Oriëntatie en Onderzoek: 60 minuten</p> <p>Les 2 Uitvoering: 60 minuten (opdrachten in teams)</p> <p>Les 3 Uitvoering: 60 minuten (klassikale opdrachten)</p>
Vorbereiding	<p>Bereid het volgende voor:</p> <p>Vraag ouders uit de klas om te helpen bij het laatste uur van deze dag: het zetten van koffie en het bakken van wentelteefjes.</p> <p>Lees 'Van vroeger naar nu opdrachten (bijlage)' goed door. Alle benodigdheden voor les 2 en voor les 3 de koffiemolen, koffiebonen en het koffiepotje zijn aanwezig in de kratten van RCE. De rest van de materialen moet zelf bij worden geregeld. Dit zijn: melk (geen koffiemelk), suiker, eieren, brood, zakjes vanillesuiker, melk, roomboter, koekenpan, garde, vork, diep bord, plat bord.</p>

	<p>Zet de volgende materialen klaar:</p> <p>Les 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Print de vijf platen van verschillende tijden printen in kleur op A3.</li> <li>• Print per kind 'Stamboom van de tijd (bijlage)', enkelzijdig, in kleur.</li> <li>• Scharen en lijm klaarleggen.</li> </ul> <p>Les 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Print de opdrachtkaarten dubbelzijdig en in kleur op dik papier</li> <li>• Let alle materialen klaar voor de opdrachtkaarten (geleverd in het krat door RCE)</li> </ul> <p>Les 3:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Versje op het digibord klaarzetten.</li> <li>• Alle benodigdheden klaarzetten de koffie en de wentelteefjes</li> </ul>
<p>Les 1: oriëntatie</p>	<p>Voer een kringgesprek met de leerlingen. Stel bijvoorbeeld de volgende vragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wie weet er iets over vroeger?</li> <li>• Was het vroeger heel anders dan nu?</li> <li>• Wat was er anders?</li> <li>• En wat was er hetzelfde?</li> <li>• En hoe zit het met vroeger, wanneer bedoel je dan? De tijd van je opa en oma? Of de tijd van ridders en kastelen? Of de tijd van mammoeten? Of de tijd van dinosaurussen?</li> <li>• Wat is er allemaal veranderd, denk je? Denk aan: wonen, vervoer, kleding etc.</li> </ul>
<p>Les 1: onderzoek</p>	<p>Herhaal kort de conclusies van het kringgesprek.  Vertel: er is dus lang geleden en nog langer geleden en NOG langer geleden.  Laten we eens kijken of we verschillende tijden op volgorde kunnen hangen. [vijf platen met jagers-verzamelaars, eerste boeren, iedereen boer, de fabriek en onze tijd]  Let op de kleren, hoe ze wonen en wat ze gebruiken.</p> <p>Stel steeds de vraag: Wat denk je, wat hadden mensen eerder...</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tent of huis?</li> <li>• Kleding van stof of van dierenhuiden?</li> <li>• Een kar met wielen of een uitgeholde boomstam als roeiboot?</li> <li>• Een boerderij of een fabriek?</li> <li>• Een auto of een computer?</li> </ul> <p>Hangen de platen in de goede volgorde?</p> <p>Nu kunnen de kinderen aan de slag met de opdracht Stamboom van de tijd (bijlage). Leg uit: hoe meer opa's en oma's je ziet, hoe langer het geleden is. Want jouw opa en oma hadden ook een opa en oma en die hadden ook een opa en oma... en zo zit je opeens bij een tijd heel lang geleden!</p>
<p>Les 2: uitvoering Deel A</p>	<p>Start klassikaal met de opdracht: versje leren. Deze opdracht kan ook worden gepresenteerd tijdens de afsluiting. Toon hiervoor 'Kaart klassikaal Handje klap (bijlage)' op het Digibord.</p>

	<p>Voor de docent: pak de 'Van vroeger naar nu opdrachten (bijlage)' erbij als hulpmiddel en leg de opdrachtkaarten uit.</p> <p>In deze les wordt gewerkt met vijf opdrachten, waarvan vier voor twee kinderen en een voor vier kinderen. De opdrachten zijn wisselend van lengte, tussen 5 en 15 minuten. De kinderen worden in teams van twee ingedeeld.</p> <p>Bij de leerkracht liggen kaarten met de opdrachten. Op de ene kant een afbeelding van de plaat van de tijd waar het over gaat. Op de andere kant een heel korte tekst die duidelijk maakt welke opdracht het is.</p> <p>De leerkracht laat de materialen voor de opdrachten zien en legt de opdrachten uit en neemt daarin mee bij welke tijd de opdracht hoort. Ieder team moet alle vijf opdrachten doen en heeft daar een uur voor.</p> <p>Dan haalt ieder team de eerste kaart op en doet de opdracht. Wie klaar is levert kaart en materiaal weer in en pakt een andere kaart.</p>
Les 3: uitvoering Deel B	<p>Klassikaal worden de opdrachten Koffie maken en Wentelteefjes maken gedaan. Deze opdrachten kunnen tegelijk worden uitgevoerd.</p> <p>Alles wordt in de klas met zijn allen opgedronken en opgegeten, dan wel geproefd.</p> <p>Herhaal de opdracht: versje leren nog eens met de kinderen, totdat iedereen het kent.</p>
Reflectie	<p>Blik samen met de kinderen terug op de lessen. Bespreek zowel het proces als de inhoud.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wat hebben de kinderen geleerd?</li> <li>• Wat is er allemaal veranderd door de tijden heen? Denk aan: wonen, vervoer, kleding, etc.</li> <li>• Wat vonden ze leuk en wat vonden ze niet leuk of moeilijk?</li> </ul>
Presentatie	<p>Elke groep presenteert tijdens de dagsluiting een onderdeel van wat zij hebben gedaan tijdens het dagproject aan de rest van de school. Oefen het versje 'Handje plak' extra goed, en voer dit met de klas uit tijdens de afsluiting. Ook kan bijvoorbeeld het koffiebonen malen, wol spinnen of een andere activiteit worden getoond. Vul dit in naar eigen inzicht.</p>
Aandachtspunten & bijzonderheden	
Bijlagen	<p>Platen les 1  Plaat Jager-verzamelaars (bijlage)  Plaat Eerste boeren (bijlage)  Plaat Iedereen boer (bijlage)  Plaat Tijd van de fabrieken (bijlage)  Plaat Onze tijd (bijlage)  Stamboom van de tijd (bijlage)</p> <p>Kaarten les 2  Van vroeger naar nu opdrachten (bijlage)  Kaart Bouw een tent (bijlage)  Kaart Doe het bikkelspel (bijlage)  Kaart Hoe vertel ik dat (bijlage)</p>

	<p>Kaart Pas op voor de beer (bijlage) Kaart Spin een draad (bijlage) Kaart Tem de wolf (bijlage)</p> <p>Kaarten les 3 (klassikaal) Kaart klassikaal Handje plak (bijlage) Kaart klassikaal Koffie maken (bijlage) Kaart klassikaal Wentelteefjes maken (bijlage)</p>
--	---